

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sammen

2. rk. nr. 7

1983

Bye Bønder

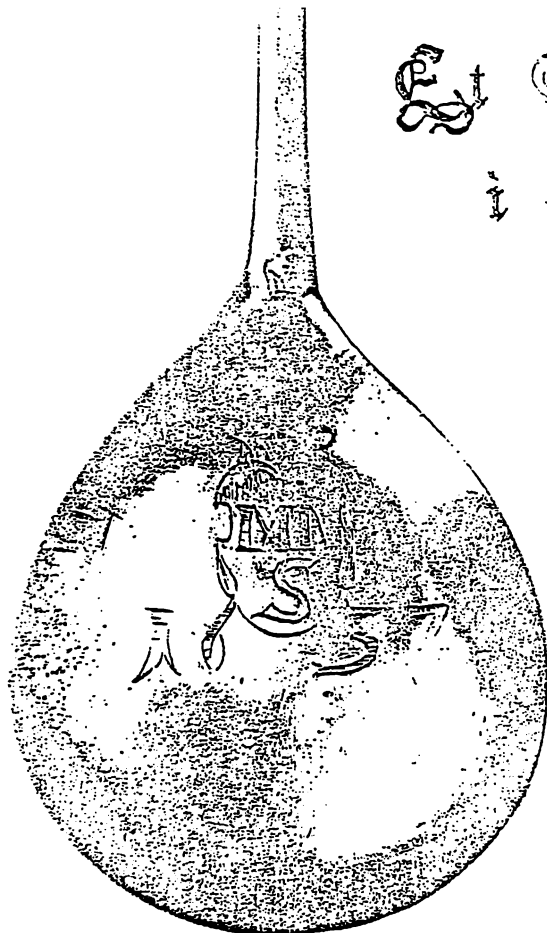
-om gamle emner.

INDHOLD:

- s.112 Et sølvfund i Ø.Hornum kirke.
- s.114 Fru Gro's Testamente.
- s.118 Torstedlund.
- s.120 Himmerlands måske ældste historiebog. 1. del.
- s.124 En kirkebogsindførsel i Årestrup kirkebog.
- s.125 Efterlysning.
- s.125 En begravelse.
- s.126 Just Mortensen i Suldrup, -en himmerlandsk knabe.
- s.129 Dette er også historie.
- s.130 Oldtidssamlingen bliver nu katalogiseret.

Et Sølvfund

i Øster Hornum Kirke

Vore middelalderkirker har jo efterhånden en hel del år på bagen, og som andre bygninger behøver de hen ad vejen at blive gået efter og repareret. Tidens tand bider hele tiden.

Til tider har kirkerne været temmelig medtagne, så de dårligt kunne stå oprejst, og efter reformationen blev en hel del af dem nedlagt, men de der blev tilbage måtte man jo prøve på at holde i nogenlunde stand.

Under en hovedreparation af Øster Hornum kirke for en halv snes år siden fandt man oppe på kirkeloftet over hvælvingerne en sølvske, der havde en hel del år på bagen.

Det var en meget smuk og velbevaret renæssanceske af det man kalder drue-typen., idet den øverst oppe har en vindrueklase, en ret almindelig skeform på den tid. Af mestermærket bag på skeen fremgår det, at den er lavet

i Viborg af en af de ældst kendte Viborg-mestre, Mathis Boesen. Han omtales i tidsrummet 1633 - 1646, og nationalmuseet havde i forvejen en tilsvarende ske fra hans værksted og af samme type.

Bagpå skeen er der graveret et slags våbenskjold af bladform, hvori der står: M.N.S., og derunder årstallet 1637.

Den slags oplysninger er jo et signal, som vækker ens nysgerrighed. Hvis ske er det mon som har ligget næsten 350 år på kirkeloftet i Øster Hornum? -og hvorfor kom den der?

Naturligvis må det blive gætteri, idet oplysningerne trods alt er ret fattige. Ser man bort fra de almindelige fastebønder, kan der i Øster Hornum kun være tale om præstefamilien, som har været i besiddelse af sølvtøj. Præsterne fra 1604 til 1646 var Niels Eskildsen og hans søn Niels Nielsen.

Skeen kan have tilhørt en bror til sidstnævnte. Vi ved iøvrigt uhyre lidt om disse præster, og ved ikke om Niels Nielsen har haft en bror der eventuelt har heddet Mads eller Morten, -eller noget andet, der begynder med M. Sandsynligheden taler for det.

Hvorfor er skeen havnet på kirkeloftet? Man kan undre sig over det, og et par teorier kan tænkes.

I februar måned 1636 var der kirkesyn på kirken i Øster Hornum, og det fremgår af tingbogen hvor synet er noteret, at det var nødvendigt at udskifte en del træ i taget. Måske er skeen blevet glemt på kirkeloftet ved denne lejlighed, eller måske er den anbragt som en slags offergave.

Mest sandsynlig er dog en anden forklaring.

1600-årene var i Danmark bl. a. præget af mange og opslidende krige, hvor det i stor udstrækning gik ud over menigmand. Hvad enten det nu var ven eller fjende, der kom på besøg, så kunne man aldrig vide sig sikker for, hvordan det gik.

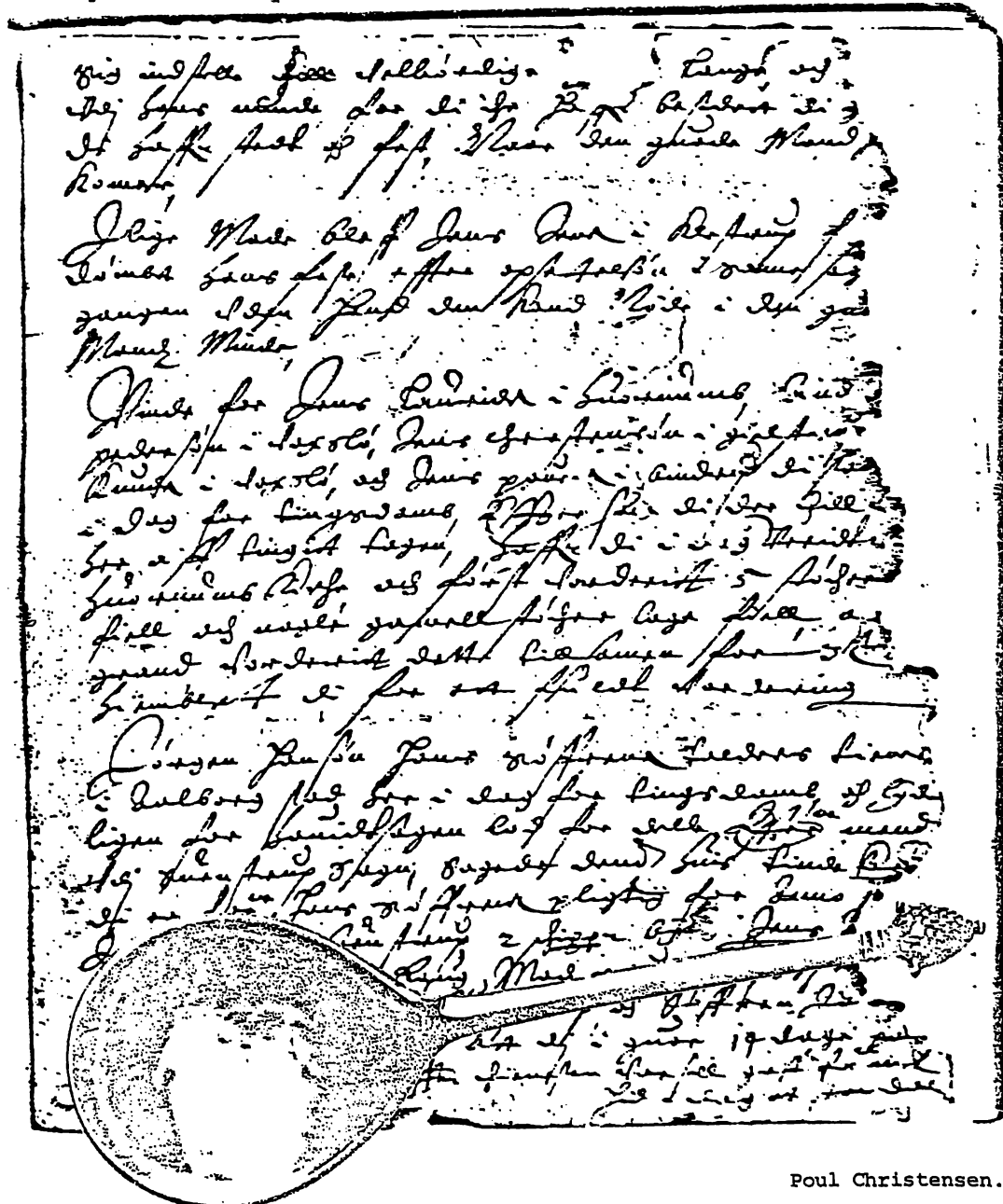
Havde man noget af værdi, så gjaldt det om at gemme det af vejen, når der kom krigsfolk på egnen, og mange senere skattefund, røber folks angst og bekymring for deres jordiske ejendom.

Torstensonfejden fra 1642 til 45 berørte også Himmerland, og sandsynligvis har præstens bror - hvadenten han nu hed Mads eller Morten - skyndt sig at gemme det eneste han havde af virkelig værdi oppe på kirkeloftet, for at grave det frem ved en senere lejlighed.

Måske har han så glemt skeen, måske er han død, og skeen fik lov at ligge i al ubemærkethed i over 300 år.

Efter at være dukket op af ubemærketheden blev skeen indsendt til nationalmuseumet, hvor den straks blev inddraget som danefæ. Menighedsrådet har imidlertid nu bekostet en kopi af skeen, der i fremtiden vil få plads på lokalhistorisk arkiv, hvor den vil blive permanent udstillet.

Et meget smukt eksemplar af det mest anvendte redskab i 16-tallets Danmark.

Fru Gro's Testamente

"I Faderens og Sønnens og den Helligands navn, amen. Efterdi det er den menneskelige skrøbeligheds vilkår uafsladelig at haste mod dødens porte og intet er mere uvist end dødens time, er det nyttigt, ja nødvendigt, med fast og stadig hånd at arbejde på i tide at samle gode gerninger, så at man i evigheden kan modtage sejrprisen som gengæld fra Gud. Idet jeg Gro, forðum hr. Esbern Vognsens hustru, derfor på enhver måde vil drage omsorg for min sjæls frelse og med foragt for verdens forgængelige rigdom i fremtiden vil tjene min skaber i den hellige ordensdragt for at opnå den evigt varende lyksalighed, har jeg - i besiddelse af min fulde legemlige og åndelige karshed og med min elskede afdøde mands fulde tilladelse og velvillige samtykke - besluttet at handle på følgende måde med det gods, Gud har givet mig.

For det første skal alle vide, at jeg på Himmersyssels ting har sluttet den overenskomst med mine pårørende, at de skulle holde sig for tilfredsstillede og offentlig og uden forbehold love mig og alle mine frihed i enhver henseende for ethvert krav fra deres side for fremtiden. Jeg giver og skænker frit mig selv og mine fem gårde med alt deres tilliggende, løst og fast, af hvilke en ligger i Stevn, en anden i Borup mod øst, en tredje i Støvring med møllen sammesteds, og de sidste to i Thy i landsbyen Østerild, hvilke gårde jeg har skødet både på førnævnte ting og over St. Claras alter i Roskilde i nærværelse af herrerne provst Peder, ærkedegn Peder, magister Vilhelm, magister Niels Truedsen, Jakob Tygesen og Arvid, kanniker i Roskilde og mange andre gejstlige og verdslige. Jeg har altså givet og skødet dem til dette kloster, der tilhører den hellige Claras ordenssøstre i Roskilde, i hvis kloster også jeg vil indtræde, og i hvis ordensdragt også jeg resten af mit liv vil underkaste mig klostertugten af ærefrygt for Gud.

Fremdeles er min elskede søster Margrete, enke efter hr. Iver Tagesen, pligtig at betale mig 100 mark gængs mønt, som jeg frit overlader og skænker hende. Min anden elskede søster, fru Bodil, Niels Krogs hustru, har jeg givet min gård i Buderup, som har en værdi af 100 mark penge, med undtagelse af to rålinger, som jeg ikke har givet hende; thi stuehuset ved gårdens vestlige side giver jeg nonnerne i Aalborg og det deroverfor liggende til nonnerne i Hundslund. Min elskede svoger Niels Krog har købt to gårde af mig, en i Buderup mod øst og en anden i Gravlev, for en passende betaling. Min ene gård i Gunderup, som har en værdi af 50 mark gængs mønt, har jeg givet min pige Karen. Fremdeles skænker jeg til 14 hospitaler i Jylland 14 mark penge (og til 37 navngivne klostre nærmere angivne pengesummer) til Østerild kirke en mark penge, til Gravlev kirke lige så meget, til Vive kirke to mark penge. Til at udrede fornævnte har jeg givet og skødet tre andre gårde, en i Borup mod vest og to i Viveterp til nævnte St. Clara kloster, hvilke gårde nævnte kloster har modtaget på de vilkår, at af de årlige indtægter fra disse tre og de fem andre gårde, jeg har givet klosteret, skal mine udgifter ved optagelse, min gæld og min her optegnede gave af for år udredes med troskab, dog med undtagelse af 12 mark penge eller deromkring, som skal tages af samme indtægter og tilfalde klosteret til mit underhold. Og jeg vil ikke, at klosteret skal indklages af nogen eller hindres i anledning af, hvad her er optegnet, men som sagt skal alt år for år troligt betales, såvidt klostrets ydeevne rækker og søstrenes tarv tillader det, men også som jorden giver afgrøde. Af de nævnte tre gårde bestemmer jeg også 20 mark penge til betaling af min elskede moders gæld. Iøvrigt giver jeg min elskede broder Peder Pallesen jord i Thy, som har en værdi af 20 mark penge, min frønde Gunde Kjeldsen 12 mark penge. Hr. Niels Krog, min svoger, skylder mig 4 mark penge for korn, af hvilke jeg giver to til min amme Thyra i Thysyssel de andre to til det hellige kors i Tostrup. Til større sikkerhed for førnævnte og til forvaring har jeg ladet dette brev besegle med segl tilhørende de førnævnte herrer, provsten, ærkedegnen, kannikerne, de nævnte søstre af St. Claras orden i Roskilde og franciskanerne sammesteds, og også med mit eget segl. Forhandlet i Roskilde i det Herrens år 1268, den 18. november."

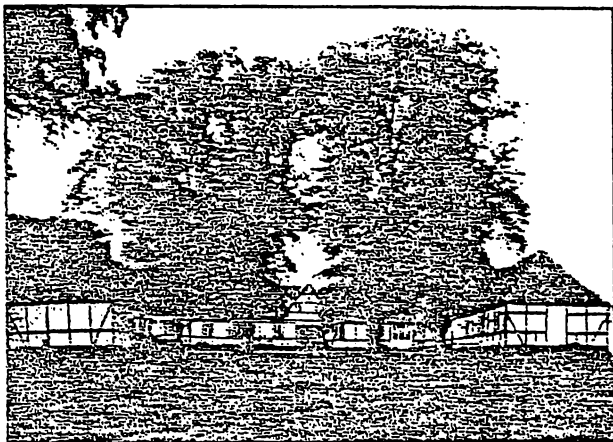
Dette er ordlyden af det testamente, den himmerlandske adelsfrue Gro lod opsætte, da hun "afdøde fra verden" ved at give sig i St. Clara kloster i

Roskilde og derved opgav al verdenslig ejendom og ærgerrighed. Vi skal prøve hvad vi kan få at vide om fruén, hendes pårørende og stand, om egnen og tiden, kort sagt, vi skal eksaminere en historisk kilde og se, hvad der står i og mellem linierne, fru Gro og Himmerland vedrørende.

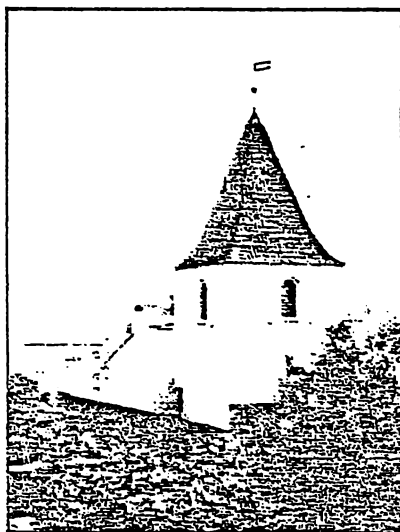
Fru Gro er tilflytter, født i Thy, hvor hendes amme endnu bor, derfor har hun så meget jord der. Gårdene i Østerild er hendes medgift. Hendes pigenavn er Pallesdatter.

Gammel er hun næppe, da hun tager sløret, for både hendes moder og amme lever endnu. Det er da mandens død, der er den ydre foranledning, og han har i et brev, udstedt samme år, givet sit samtykke til hendes beslutning, så Gro er helt nylig blevet enke.

Adelsfrue har vi kaldt hende, men hvordan bevise det? Hun disponerede jo ikke over nogen adelsgård, kun over bøndergårde.

▲ Buderupholms hovedbygning set fra haven.

Gravlev kirke. ►

Adelsgården var Buderupholm i Buderup s. Hornum h. liggende lige ved overgangen over Lindenberg å til Hellum h. Den kunne fru Gro ikke give bort, for den tilhørte hendes mand, væbneren Esbern af den himmerlandske storbonde-slægt Vognsen, og faldt ved hans død til hans slægt, hvis ægteparret ikke havde børn, og enken ikke ønskede at besidde den til sin død. Det kan se ud til, at ægteskabet har været barnløst.

De mange gårde, spredt over hele Himmerland, er "strøgods" som er kommet i slægten Vognsens eje tid efter anden, og som så ved hr. Esberns død er blevet enkens arvepart. Han må have haft slægtsforbindelser i Vive og Rostrup sogne, for godset Viveterp og Stevn er ikke ringe, og Vive kirke får mere end nabokirken Gravlev og lige så meget som Gro's egen hjemkirke i Østerild. Når ægteparrets egen sognekirke i Buderup slet ikke er nævnt, kan grunden være den, at den ikke var bygget endnu, så hjemkirken har været Gravlev.

Hr. Esbern var ingen hjemmeføddning, men havde interesser rundt om. I den lange fortegnelse over klostre og religiøse samfund, der fik penge, står: "Til Altret i Vile, som min afdøde mand, hr. Esbern Vognsen har bygget, to mark penge". Vile ligger i Vestsalling, og hr. Esbern må have haft gods der - hvis ikke Vile er en fejllæsning, for i originalen står "Welø", og måske har den Roskilde skriver ikke forstået navnet ret - måske er det Fløe i Gravlev s.

Det ofte nævnte Borup er Borupgårde i Gravlev s. Det Tostrup, hvis hellige kors også bliver betænkt, er sikkert Tostrup i Rostrup s. for her lå i middelalderen en kirke, til hvilken bønderne i Viveterp søgte. Gunderup er naturligvis kirkebyen i Fleskum h. og det er værd at mærke sig, at fru Gro giver sin pige en gård netop der, for det er hendes eneste gård i den egn, og det er troligt, at pigen har stået sig ved at komme på afstand af fruens frænder med sin gave. Det var ikke usædvanligt, at arvinger som følte sig snydt, søgte at få testamenter omstødt, og i så fald var det nok bedst ikke at ligge dem for nær.

▲ Sådan kan fru Gro have set ud.

Fru Gro og hr. Esbern hørte til himmerlands aristokrati. Fra gammel tid havde storbønderne haft pligt til hærfærd, leding, når kongen bød, mens de til gengæld slap for ledingskat, og herigennem dannede sig en lavadelig stand af væbnere, hvoraf der sad en i næsten ethvert sogn. De blev i reglen, hvor de var født, for det var jo for de folk og egne, de skulle møde i krig, og deres anseelse beroede netop på, at enhver vidste om deres byrd. Ikke sådan, at deres liv og færd ellers adskilte sig væsentlig fra andre bønders, ofte drev de deres gårde i fællig med landsbyer, men de giftede sig indenfor standen og søgte opad mod højadelens sociale stade, hvor da også en og anden slægt efterhånden fik rigdom og magt til at blive anerkendt. Ser vi på Østthimmerlands væbnerslægter, vil vi finde både slægter, som er uddøde uden at have skrevet deres navne i historien, og andre af de største og bedste. Slægterne Kirt, Svan, Roed, Tårnskytte, Vognsen, Lang og Slet er nu næsten glemt, men navnene Viffert, Lykke, Seefeld, Munk, Høg og Kruse siger en del mere. I Vesthimmerland dominerer andre navne: Ged, Tornekran, Griis, Panter, Kat, Porsfeld og Maltesen boede i Års og Slet herreder, ja i 1571 blev Bolde Ged i Blære gift med Christoffer Griis til Strandbygård, og så kan enhver selv dreje de spydigheder, der må være faldet ved det bryllupsgilde.

Særlig navnkundige blev de Rinds herreds knaber, væbnere fra Rinds og vistnok også Gislum herred. Disse folk synes at have bevaret så meget af vikingeånden, at drab stadig var dem en forlystelse, så deres sager på herredsting og landsting om overfald og slagsmål, selv i kirke og på tinge, fylder op i sogn og tingbøger langt op i tiden. Var ingen anden modstander for hånden, sloges knaberne indbyrdes, men de kunne hastigt vende front, hvis andre ville blande sig i striden, som i 1575, da herredsfogeden ville mægle på Rinds herreds ting, hvor knaber var i træde. Fogeden måtte lade sig falde baglæns ned af tingstokken for at redde livet, så pludseligt vendte alle knaber sig mod ham. Da var det ellers ikke så mange år siden, de havde pryglet et par selvejerbønder fra Rold på Aalborg pinsemarked, hvorfor alle Rold mænd lagde sig i baghold med en vognborg ved Leere for at tage mod knaberne på hjemvejen. Mødet fandt sted midt om natten og kostede tre dræbte og mange sårede på begge sider, så begge parter fandt det rådeligst at slikke sårene selv og lade være med at føre sagerne til tings. Haning, Børialsen, Skadeland, Stigsen, Galskyt, Fredberg, Benderup, Harbau og Grøn er en buket knabenavne, men mellem rigets virkelige adel fandtes af knabeblod kun slægten Vesteni. Kun ganske få væbnere tog navn direkte efter hjemstedet, som slægterne Hørby og Gedsted. De fleste kaldte sig med faderens navn som efternavn og dertil slægtsnavnet og den gård eller by, hvor de boede. Thomas Tordsen Roed

til Store Brøndum kunne en sådan underskrift lyde, eller Mads Jonsen Viffert til Torstedlund.

Disse væbnere var førstemand i hver sin egn. Da ledingen blev af mindre betydning, mens det svært rustede rytteri blev hovedvåbnet, kunne de fattige væbnere på bøndergårdene ikke følge med, men sank ned i bondestanden, hvor slægterne ofte holdt sig længe som selvejerbønder og herredsfogeder. De rigere væbnere, der havde større godser, steg ved rytteritjenesten op i adelen, og nogle af deres efterkommere skal vi siden se i rigets råd og som storgodsejere.

I væbnernes kreds hørte altså fru Gro til, indgiftet i en af de ansete østhimmerlandske væbnerslægter, som dog aldrig nåede op i højadelen.

Morsomt er det at høre den lokale mundart slå igennem latinen i brevet. De stuehuse nonnerne skulle have, nævnes som "rathelang", det jyske ord "råling" = langhus. De var af træ eller bindingsværk, så de kunne flyttes til modtagerens hjemsted, til Aalborg og Hundslund.

Nonnerne i Aalborg er benediktinersøstrene i Vor Frue kloster. Franciskanerne i Aalborg får de gangse to mark penge, og samme sum får nonnerne i Seberkloster. Derimod er det største himmerlandske kloster slet ikke nævnt, skønt næsten alle danske klostर्सamfund er blevet betænkt. Havde familien på Buderupholm mon noget udestående med cistercienserne i Vitskøl?

Det kunne synes upraktisk for St. Clara kloster at få tildelt gårde, der lå så langt borte fra Roskilde, mens fruens penge blev placeret i småsummer andetsteds. Men læg mærke til udtrykkene mark penge eller gangs mønt, mens mark sølv ikke bliver nævnt. Rigets penge var, siden Valdemar Sejrs krige, i en ynkelig tilstand, så mønten blev slået af næsten rent kobber, og faldt i værdi for hvert år. Penge var derfor den ringere gave, mens jorden beholdt sin værdi.

Bønderne på de skænkede gårde skulle drive dem som før, kun skulle nu landgilde = jordleje betales til St. Clara, som på den måde fik en årlig indtægt af godset. For bønderne var byttet ikke værst, for det var et mundheld, at "det er godt at bo under krumstaven", sådan at forstå, at kirken regnedes for en mildere jorddrot end herremændene eller kronen.

Bønderne skulle udrede landgilde til jordens ejer, lige meget hvem denne var, og landgilden var en bestemt sum, uafhængig af jordens udbytte, altså en fordel for den flittige og heldige bonde. Til kongen skulle svares leidingsskat og nogle mindre ydelser, deriblandt kørsel for kongen og hans følge, hvis de gæstede det herred, bonden boede i. Hoveri - arbejde for jorddrotten - kunne der jo ikke blive tale om, hvis bonden boede så langt fra ejerens gård som fra Stevn til Buderupholm, og det var slet ikke ualmindeligt.

Med så meget gods at bortgive, var det ikke af næringssorg, fru Gro flygtede fra verdens sorger. Det ville nu heller ikke have nyttet, for St. Clara var et rigt kloster, der stedse blev rigere ved at kvinder med formue indtrådte i ordenen og skænkede klostret gods for optagelsen. Nej, Gro søgte ganske ærligt "uafladelig at arbejde på i tide at samle gode gerninger, så at man i evigheden kan modtage sejrsprisen som gengæld fra Gud". Det er den katolske kirkes lære, at man kan sanke sig værdskyld ved gode gerninger, og til disse hørte også klostertugten. Naturligvis er det også Gud vel behageligt, at klostre, kirker og hospitaler bliver betænkt.

Alle disse gejstlige og barmhjertige stiftelser måtte hente alle deres midler fra mennesker, der søgte at samle værdskyld ved gaver. Testamenter som fru Gro's er da også en meget stor part af tidens bevarede breve, skrevet af klosterfolk på latin og forsynet med alle udstederes og vidners segl, hængt under pergamentsarket i voksklumper om skindstrimler.

Latinen er endnu enerådende, da fru Gro beskikker sit bo. Det første bevarede brev, der er skrevet på dansk, er et århundrede yngre, og er også udstedt i Himmerland. Væbneren Jens Due overdrager i dette brev alle sine rettigheder til Brøndum hovedgård i Skarpsalling s. i Slet h. til Jens Lykke.

Måske er meget overset, måske kan endnu megen viden om Himmerland i middelalderen uddrages af dette ene brev. Sikkert er det, at fru Gro ikke kan klage på eftertidens interesse for hendes testamente. Vi får håbe, at hendes bestemmelser er blevet efterlevet; vi ved, at hendes brev er en af de fornemste kilder til Himmerlands historie.

Peter Riismøller.

gengivet med tilladelse af fru Gudrun Riismøller

▲ Den nuværende hovedbygning set fra sydvest.

◀ Gregers Krabbe til Torstedlund.

TORSTEDLUND.

Torstedlund nævnes første gang i slutningen af 14. århundrede, og var da allere-de knyttet til adelsslægten Viffert, som ejede gården i de følgende to århundre-der.

Da bønderne under Clementsfejden i 16. århundrede tog hævn over herremændene, afbrændte de hovedbygningen, der muligvis har ligget umiddelbart nord for den nuværende gård. Den sidste ejer af slægten Viffert, Niels Jonsen, mere end for-doblede gårdens tilliggende.

Derefter overtog slægten Krabbe Torstedlund. Den meget velhavende Gregers Krab-be, der senere blev statholder i Norge, overtog gården efter faderens død og e-jede den til sin død i 1655. Han lod oprette et lille hospital for gamle og sva-ge og en skole i Årestrup. Admiral Christian Bielke overtog Torstedlund i 1680 ved at gifte sig med Claus Krabbes enke, Marie Sophie. Han byggede en ny treflø-jet hovedbygning i én etage af egebindingsværk. Ved bevilling af 1686 fik han birkeret til Torstedlund og Albæk hovedgårde.

I 1724 blev Torstedlund sammen med Albæk købt på tvangsauktion af den rige gre-ve Christian Frederik v. Levetzow til Store Restrup. Herfra findes denne beskri-velse af Torstedlund: "Den er beliggende udi en skøn Cituation ved Skoven med en deilig Lysthauge derved, som udgaar i Skoven foruden 2de andre Hauger til Ki-øcken Urter og groede Dammer saa vel som ferske Søer med adskillige Slags Fisk udi. Borregaarden bestaar af en smuk Bygning, 3 Huses Længde...Ladegaarden be-staar af 2de Korn Ladder, et Oxen Hus til 150 Oxen, nok et hus til 60 Fæe-Høf-der samt Hæstestald, der udi og Kornloft over 16 Binding samt en Høe Lade...I Haven et Lysthus og et Gevækst Hus."

I 1779 købtes Nørlund til og de to gårde har næsten uafbrudt siden haft samme ejere. En indberetning fra 1785 oplyser bl.a. følgende: Jorden drives ved hove-ri. Til Torstedlund hørte 65 bønder, 1 møller, 5 husmænd med jord og 62 uden jord. Bønderne fabrikerede meget flittigt træsko og hjul både til eget brug og til salg.

Torstedlunds tilliggende areal er nu 235 tdr.ld. ager og 165 tdr.ld. eng. De gamle bindingsværksbygninger, som blev opført ca. 1680, er nu helt forsvundet. Den nuværende grundmurede, hvidkalkede hovedbygning er opført i 1848 af godse-jer Schütte med anvendelse af de gamle kældre, der vistnok går helt tilbage til Viffert'ernes tid. Efter godsejer Hornemans død i 1939 indgik Torstedlund sam-men med Nørlund i en stiftelse, som Horneman havde oprettet under navnet "Stif-telsen Nørlund."

Prospektet overfor viser os hvorledes tegneren opfattede det ca. 1860.

i Richard del Nordahl Grove lith

C. A. Reitzel Engr.

1874

TORSTEADLUND

HIMMERLANDS MÅSKE ÆLDSTE HISTORIEBOG

År 1789 fødtes i Øster Hornum sogn en bonde-søn, som senere ejede vel nok Himmerlands ældst bevarede skolebog overhovedet. Bonde-sønnen var Christen Sørensen, af hvem vi tidligere har udgivet hans dagbog fra Napoleonskrigene: "Under marchen". Ud over disse to bøger, har han afskrevet yderligere 5 bøger, som alle bevares i Støvring Kommunes Lokalhistoriske Arkiv.

Under Napoleonskrigene blev han skriver hos regimentskriveren, hvilket var meget usædvanligt, idet mange bønder end ikke kunne læse og skrive dengang. Den første skolelov kom først det år han blev hjemsendt fra militæret.

Vi vil her bringe historiebogen. Det er sandsynligvis afskrift af en bog fra ca. 1730. Christen Sørensen har på de sidste par blade skrevet om egne oplevelser i årene 1822 - 1824.

Den originale bog findes ikke i Biblioteca Danica.

Kronologi eller tids register over mærkværdige ting som sig har tildraget siden Kristi fødsel.

- 17 Døde den berømte poet Ovidius (Ovid).
- 48 Døde jomfru Maria Kristi moder.
- 65 Skal apostlene Peder og Paulus være omkommet i den store kristenforfølgelse under kejser Nero.
- 71 Jerusalem indtages - af hunger og under belejringen døde 1.100.000 og der blev fanget 9700 jøder.
- 78 Levede kæmpen Stærkodder.
- 79 Titus Vespasian blev kejser i Rom.
- 290 Skal af forfølgelse af de kristne være ombragt 144.000.
- 409 Indtog Gothe under deres anfører Clarus staden Rom.
- 827 Prædikede Ansgar den kristne tid i Danmark.
- 910 Regerede Gorm den Gamle og Tyre Danebod i Danmark.
- 969 Lod ærkebiskop Hatt af Mainz rose en stor del fattige folk i en lade, som han lod opbrænde, og der disse skrige i ilden skal han have sagt for hver pibe nyt år. Først var han således blevet overfalden af mus, at han ingensteds havde rolighed, hvorpå han begav sig i et tårn, som stod midt i Rhinstrømmen, hvor mange endda skal have svømmet ud - godt det samme.
- 1030 Er den fattige kong Oluf i Norge myrdet ved Stiklestad af hans egne undersotter den 29. juli.
- Knud den Store skal ved denne tid have regeret i Danmark.
- 1048 Blev Svend Estridsen konge i Danmark, da de engelske faldt fra, efter at de havde været under danske konger henved 26 år.
- 1065 Stiftede Svend Estridsen Viborg og Børglum bispedømme.
- 1076 Begyndte paverne at føre krig mod kongerne og satte dem i band.
- 1080 Regerede Knud den Hellige som siden af bønderne blev i Odense domkirke i hjelslagen.
- 1168 Lod biskop Absalon godserne lægge til slottet Skevelborg, hvor slottet nu står.
- 1190 Er Lüneburg først bygget.
- 1199 Rendsborg.

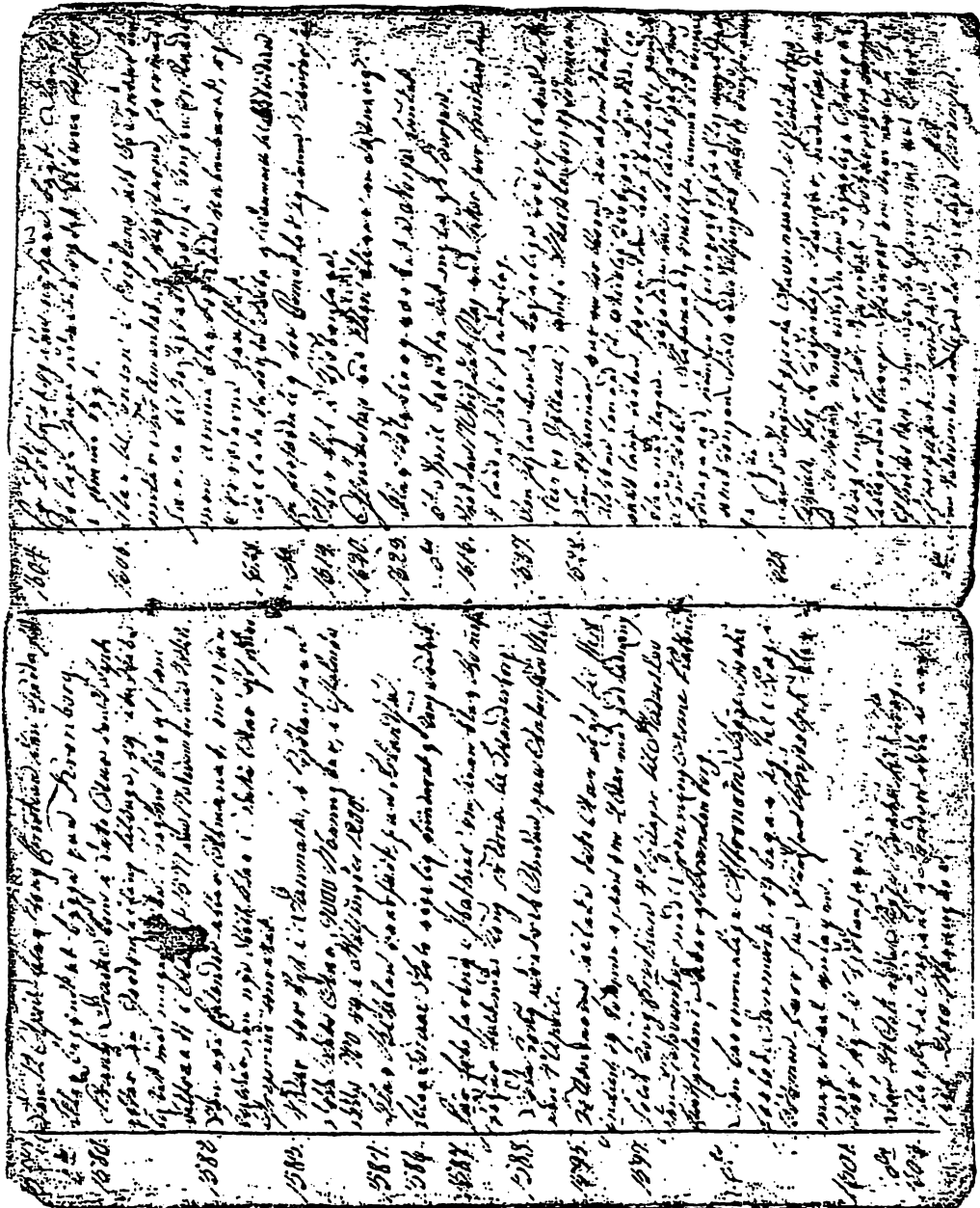
- 1202 Regerede Valdemar den Anden. Han vandt Hamborg og Lübeck, byggede Reval, Narva og Wesenburg i Livland samt Stralsund i Pommern. Han lod forfærdige Den jyske Lov.
- 1254 Har biskop Jacob Erlandsen givet klare købstadsprivilegier.
- 1258 Blev kong Christoffer forgiven af sørenmentet af biskop Arnfast i Århus.
- 1286 Blev kong Erik Klipping i Finderup ihjelslagen.
- 1288 Blev Flensborg købstad.
- 1292 Blev Haderslev ligeså.
- 1340 Blev Valdemar den Fjerde konge. Han var fader til dronning Margrethe. Han bragte landet vel på fode, som i 7 år havde været uden konge.
- 1350 Regereden her såkaldte sorte død. Til Strassburg døde 16.000 mennesker. St. Laurits dag døde i Lübeck fra otte sang til aftensang 1.500 mennesker. Her i landet blev mange bønderbyer ødelagt.
- 1353 Fødtes dronning Margrethe.
- 1361 Indtog Valdemar Visby på Gotland som var en stabelstad, hvor der var et stort oplag. De handlende blev tvunget til at svare et rigt bytte af hantestadernes kasse. Som en vedføjelse blev det besvaret med spot.
- 1363 Havde dronning Margrethe bryllup med kong Haakon af Norge.
- 1380 Har munken Bartholemæus Schwartz påfunden at gøre krus og støbe lys.
- 1386 Skal nedsaltning med lage være påfunden af en nederländer ved navn William Bushkels.
- 1387 Blev Margrethe regerende dronning over Danmark og Norge, som siden hende havde været førende.
- 1388 Overvandt dronning Margrethe kong Albert af Sverige og holdt ham og sønnen fanget i 7 år.
Regerede hun således over Danmark, Norge og Sverige i 24 år med stor berømmelse.
- 1412 Døde den store dronning Margrethe.
- 1440 Bogtrykkerkunsten blev påfundet af Johan Gutenberg (+ Johannes Saach) til Mainz.
- 1448 Blev Christian den Første af Oldenburg udvalgt til konge i Danmark og kronet den 28. oktober 1449.
- 1453 Er den dejlige stad Konstantinobel af den tyrkiske Mohammed indtaget, hvorved den kristne kejser Konstantin blev dræbt. Tyrkerne handlede der meget ilde. Skændte fruer og jomfruer og ihjelslog alle fornemme slægter, hvorved det gjorde kristendommen til ende.
- 1474 Gjorde kong Christian en religionsrejse til Rom, som han indtog den 6. april ved bartholemæustid hjem igen.
- 1475 Gjaldt en tønne rostocker øl kun 18 skilling.
- 1478 Er Københavns Universitet stiftet af kong Christian.
- 1481 Den 2. juli blev Christian den Anden født i Nyborg.
- 1484 Stor pest over Danmark og Tyskland, hvorvist en tredie part af folket døde.
- 1487 Blev Christian den Anden hyldet til konge i Danmark.
- 1489 Blev Christian den Anden hyldet til konge i Norge.
- 1500 Førte kong Hans en severdigg, stærk krigsmagt til Ditmarsken, som han indtog den 17. februar. Freden var ulykkelig. Kongen selv med hertug Frederik kunne med nød have reddet sig ved flugten. Den berømte danske dannebrogssfane, 2 grever af Oldenburg, 360 adelsmænd samt 4000 gemene blev et offer for de tapre ditmarsker.
- 1501 Holdt de svenske under Sten Stures råd. Kong Hans indtog Stockholm og forlod dronning Christine.
- 1513 Den 21. februar døde kong Hans i Aalborg.
- 1515 Havde kong Kristian den Anden bryllup med kong Philips datter af Spanien kejser Karl den Femtes søster.
- 1516 Kom hollænderne først på Amager at bo.
- 1516 Kom den pavelige legat herhvid for at sælge aflad.
- 1517 Førte kong Christian krig med de svenske.
- 1520 Overvandt kong Christian de svenske og blev samme år kronet i Stockholm. Kom magister Martin herind og prædikede den kristelige religion til Nikolaj kirke i København.
- 1521 Blev ærkebiskoppen af Lund Slagheck brændt, for han havde været ophav for det stockholmske blodbad, i hvilken 90 fornemme herrer blev henrettet.

- 1521 De lübske afbrændte Helsingør.
- 1523 Opsagde den jyske adel ved hr. Mogens Munk kong Christian huldskab og tro-
skab samt udvalgte hertug Frederik af Holsten til konge igen. Kong Frede-
rik indtog og beholdt København og Malmø.
Kong Christian for med 20 skibe fra Danmark til Holland.
- 1525 Tillod kong Frederik den evangeliske lærdom at prædike i Holsten.
Hans Tausen prædikede evangelierne i Viborg.
Samme år døde kong Christians gemalinde og blev begravet i Gent i Flande-
ren.
- 1528 Hørte borgerne evangeliet prædike i Viborg iførte fuld rustning af frygt
for overfald. Denne var den første by i Danmark, hvor evangeliets lærdom
mundtlig blev prædiktet. Samme år blev de første danske salmer trykket.
- 1529 Magister Hans Tausen søgte sognekaldet til Nikolaj kirke i København, da
blev sammesteds de første danske salmer sunget.
- 1529 Blev efter kongelig befaling holdt samtale mellem Johan Bugenhagen og Me-
liker Hofmann om en tuskhandel.
- 1531 Kom kong Christian fra Holland med en del skibe til Oslo i Norge, hvor det-
te rige antog ham på ny.
Dette år nedkastede borgerne i København billederne i Vor Frue kirke.
- 1532 Blev kong Christian konge for Akershus i Norge, hvorfra han blev ført til
København og siden til Sønderborg, hvor han sad fangen i 17 år.
- 1533 Den 10. april døde kong Frederik den Første i Gottorp.
- 1533 Til Prettenburg fik en sygelig kvinde så stor lyst til at æde en mand, at
hun om natten skar struben over på fyren. Åd derpå den venstre side og res-
ten saltede hun på nær hovedet og indvoldene. Straks derefter fødte hun
tre levende sønner, hvorpå hun fortrød, bekendte denne sin gerning og blev
siden indmuret i evigt fængsel.
- 1534 Førte de lübske krig mod hertug Christian af Holsten siden imod Danmark.
Hertug Christian gjorde en dæmning over Traven og belejrede Lübeck, så at
borgerne led stor nød. Førhen havde lybækkerne sendt grev Christoffer af
Oldenburg med 25 skibe til Sjælland. København og Malmø gik ham straks til
hånd formedelst Jørgen Münter udi Malmø og Ambrosius Bogbinder og borg-
mesteren i København. De indtog foruden Sjælland, Møn, Lolland, Falster og
Fyn.
- 1535 Indtog kong Christian den Tredie Fyn, ihjelslog og fangede nogle tusinde
såvel af de lübske som af andre folk samt tvende grever af Hoya og Meklen-
borg, siden indtog han København og Malmø by, tog 16 orlogsskibe fra de
lübske og lod lægge på fire stejler den lübske borgmester og anfører Mar-
kus Mejer som med Jürgen Wullenwever var årsag til krigen. Denne Wullen-
wever blev siden fanget i Braunsschweig og der lagt på stejle.
- 1536 Den 29 juli indtog kong Christian København, hvor udi var så stor en hun-
gersnød at borgerne åd heste, hunde og katte og bagede brød af bark, hvor-
over mange mennesker døde af hunger. Børnene kendes at ligge på deres dø-
des moders bryst og finde blod, indtil de døde. København var belejret et
år.
- 1537 Den 21 august blev kong Christian den Tredie kronet til konge i Danmark og
reformatoren doktor Johan Bugenhagen, da syv evangeliske biskoper blev ind-
viiede i den forrige bispestad, og alle kirkerne blev ordnede af doktor Jo-
han Bugenhagen.
- 1538 Kongen af Frankrig samt flere potentater kyssede på kejserens fod i et mø-
de i Nice, men kong Christians legat Jørgen Lykke ville ikke have med sligt
at bestille.
- 1544 Døde den på jordegods så meget rige hr. Mogens Gøye.
- 1564 Var så streng en vinter, at man kunne gå fra Falster ind ad Tyskland.
- 1564 Den 29. januar blev Dorothea, kong Christians datter skilt, som siden fik
hertug Wilhelm af Lüneburg.
- 1547 Var stor pest her i riget.
- 1549 Blev den fangne kong Christian forflyttet fra sin arrest i Sønderborg til
Kalundborg, hvor han fik det bedre end førhen.
- 1550 Blev bibelen trykket på dansk
Samme år efter stor pest her i landet.
- 1553 Faldt mange steder her i Danmark ild ned gennem Himmelen.

▼ Christen Sørensen og hustru Inger Jensdatter.

▼ Sådan ser Christen Sørensens afskrift ud.

En Kirkebogsindførsel i Årestrup Kirkebog.

2	Ludmænd Lars Jensen af Voldsted 41 år	Kierstine Villads Ped. af Ersted 24 år	en mand som har staaet Ejend Villads Pedersen af Ersted	for manden for manden for manden at det var saa meget	for manden for manden for manden for manden
3	Ludmænd Lars Jensen af Voldsted, 41 år, og Gærdmand af	Kierstine Villads Ped. af Ersted, 24 år, og Gærdmand af	en mand som har staaet Ejend Villads Pedersen af Ersted	for manden for manden for manden at det var saa meget	for manden for manden for manden for manden

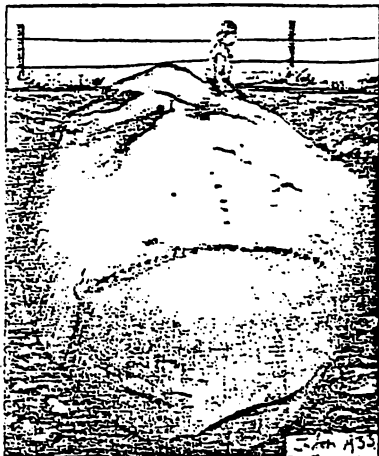
Den 4. juni 1815 havde der været bryllup i Årestrup kirke, og den 18. i samme måned var der igen bryllupsfest på de kanter. Men ind imellem de to indførsler i kirkebogen er der en indførsel, som knytter sig til den sidste.

Heraf fremgår det, enkemand Lars Jensen af Voldsted, 41 år gammel agtede at gifte sig med gårdmand Villads Pedersens 24-årige datter Anne fra Ersted. Så vidt så godt, -men brylluppet blev bare aldrig holdt. Præsten bemærker i kirkebogen: "formedelst pigens forandrede beslutning blev forlovelsen ophævet efter at der for dem var lyst første gang."

Gift blev Lars Jensen imidlertid, det oplyser indførslen den 18. juni om, -og bruden var såmænd Annes lillesøster, der hed Anne Kirstine, og som var et par år yngre, så Villads Pedersen fik alligevel lov til at holde bryllupsfest i Ersted. Denne lille hverdagshistorie kan godt sætte tankerne lidt i sving. Hvorfor ville Anne ikke? Lars Jensen var åbenbart ikke særlig forknytt, siden han alligevel holdt sig til familien, og ingen skulle have særlig lang betænkningstid, efter at Anne havde meldt fra. Måske var kogekonen bestilt, gæsterne inviteret og grisen slagtet, -og så var det jo bare med at få tingene til at falde i hak. Sikkert er det dog, at man har haft en hel del at snakke om på de kanter i de dage.

Af kirkebogen ser det ikke ud til, at Anne nogen sinde blev gift. Måske har hun fået generelle betænkeligheder, måske skulle Villads ikke have noget af, at stille an til bryllup en gang mere, når man ikke kunne stole på datteren.

Poul Christensen.

EFTERLYSNING!

Fra Årestrup by går et ca. 2 alen højt og 5 alen bredt dige op til skoven (Elkjers dige). Det er 900 m langt. Omkring 200 m vest for diget ligger "gråstenen", hvorom der i 1932 er gravet en 3 alen dyb rende, så man kunne få at vide, at den er 27 alen i rundkreds. Den er vist Himmerlands største sten, og danner sam-

me landsdels centrum. Dens vægt anslås til 300.000 pund. Sagnet fortæller, at en trold stod ved skoven på Torsbjerg og ville slå Årestrup kirke ned, men ramte ikke. Troldens fingeraftryk er naturligvis i stenen endnu.

Sådan er beskrivelsen af gråstenen, som er foretaget af afdøde lærer Th. Johansen, Årestrup i 1933.

Vi vil gerne vide om stenen eksisterer endnu, og om den er let tilgængelig.

Findes der fotografier af den, vil vi gerne låne dem til affotografering.

Søren Thrysøe.

EN BEGRAVELSE.

Da Anders Christensens kone Karen Nielsdatter i Rodsted døde i 1649 var der for såvidt ikke noget mærkeligt heri, og begravelsen er sikkert forløbet efter det mønster man havde på egnen. Når vi alligevel hæfter os ved dette dødsfald, så skyldes det, at Anders Christensen ikke ejede kongens mønt og måtte låne til begravelsesomkostningerne hos Karens bror Peder Nielsen oppe i Harrild.

Da begravelsen var overstået kunne Anders stadig ikke betale, og svogeren stæv- nede ham da til herredstinget, hvor vi nøje får redegjort for, hvad der var med- gået til at få Karen anstændigt i jorden. Listen ser sådan ud:

1 kiste	7 mk	
jordlagner	5 mk	4 sk
ølpenge	4 sldl	
urter, fisk, eddiike	2 mk	
andet gammelt mad	2 mk	
1 lam		24 sk
2 høns		8 sk
2 skp rug til brød	3 mk	

ialt løb regningen derved op i 9 sletdaler og 2 mark, hvortil kom at svogeren også mente sig berettiget til at arve sin søster.

Det spændende er dog listen, som viser noget om folks kostvaner, når man skulle have gæster. De enkelte poster taler for sig selv, det der kan undre, er at op mod halvdelen af de samlede udgifter er gået til øl.

Det har sikkert været en god begravelse.

red.

Just Mortensen i Suldrup

- en himmerlandst Anabe

I Tiden før og vel ikke mindst efter reformationen finder vi i Himmerland en hel del bønder, som skiller sig ud fra de fæstebønder, de levede iblandt. Idag ville man vel kalde dem for storbønder, tidligere blev de kaldt for knaber, adelsblod havde mange af dem i årerne, eller de var gift med adel. Ganske vist var det ikke betydende adelsslægter, der levede spredt ud over Himmerland, men adel var de ligegodt, de Munk'er, Pors'er og dem der nedstammede fra Børial i Rinds herred. De levede som bønder blandt bønder, og ved indgifte udgjorde de en slags overklasse med de betydende på egnen.

Suldrup har fra gammel tid været en lille by, der blot bestod af 4 gårde og et lille bol. Den ene af gårdene tilhørte præsteembedet, de to andre var gamle selvejergårde, og i den ene af dem boede Just Mortensen, egnens mest betydende mand i 1600-årene.

Suldrups ældste kirkebog er fra 1719, så den kan ikke støtte os ret meget med at få hold på hans data, men alligevel er vi dog i stand til at få nogenlunde rede på hans jordiske færd.

Omkring ved 1606 blev Maren Christensdatter enke første gang, og hun fik behørig lov af lensmanden til at begrave manden inde i Suldrup kirke, hvilket viser, at han må have tilhørt de mere betydende. Vi kender iøvrigt ikke manden, men da Maren endnu var ung, giftede hun sig ret hurtigt igen med en Morten Christensen, der var søn af Christen Justesen.

Den sidste kender vi kun fordi hans navn står på alterkalken i Suldrup kirke. Morten og Maren skænkede kalk og disk til kirken, da Mortens far døde i 1630. Deres navne er med på alterkalken, hvor de kaldes Erlig og velagtede, og kalken bruges endnu til sit formål. Se tegning af alterkalken på side 18. Morten og Maren fik 3 børn, hvoraf de 2 døde som små og fik plads indendøre under gulvet i kirken som den øvrige familie, mens sønnen Just Mortensen førte slægten videre.

Da faderen Morten døde omkring ved 1642 fik Maren iøvrigt vanskeligheder, idet man nu ikke uden videre ville tolerere, at hun blev ved med at begrave sin familie indendøre. Hun måtte forsvare sig over for lensmanden, bl.a. under henvisning til "da det var stor vinter og fog, så at jeg fattige rodeløs kvinde kunne ikke så hastig fange bud til min gode hosbonde eller lensmand." Ydermere lå sønnen Just syg af samme sygdom som faderen var død af, så han har ikke kunnet hjælpe hende i situationen. Forresten så havde hun jo næsten hævd på rettighe-den, og er sikkert også selv blevet begravet der, da hun dør engang i 1650-erne. Sønnen Just driver nu gården videre for hende, og overtager den ved hendes død. Han er ellers en travl mand, som vi ser gang på gang ved herredstinget, enten som sagfører for andre, eller også for selv at føre sager, små som store. Just Mortensen var gift med Kirsten Jespersdatter, en præstedatter fra Nørbæk, der heller ikke hørte til de sagtmødige på jord. I 1654 måtte hun møde på tinge, fordi hun havde foranlediget og selv deltaget i et slagsmål ved familiens gård, hvor det var gået ud over en karl fra Albæk, Christen Nielsen, som bl.a. havde fået nogle grimme sår i hovedet. "Slå den skjælm og tyv" skulle den gode fru Kirsten have råbt, og det var jo grimme ord i munden på en præstedatter, så der kunne godt blive en del at tale om i retten.

Sammen med Kirsten havde Just Mortensen 3 børn, en datter Karen og sønnerne Morten og Peder, den sidste blev kongens delefoged i Hornum Herred.

I de år støder vi ofte på Just Mortensen, og man fornemmer at han ikke var lidt lige godt af alle, som da han prøver på at pløje ny hedemark op uden at spørge de øvrige grander om tilladelse. Eller da Peder Dalum i Østrup på vej ud af Suldrup kirke beskyldte ham for uretmæssigt at have tilegnet sig 3 tdr. malt og 2 læs havre. Der var ved den lejlighed spanskrør i luften, og Just tog tingsvid-

ner om hvad han havde skullet finde sig i fra Peder Dalums side.

Dette medførte en ny historie, idet Las Thomsen i Sønderlund den 10. oktober 1642 mødte op hjemme ved Just og hans kone, satte sig ved bordet og så ellers fortalte Just hvad han mente om ham og hans vidneførsel. "Alle dine vidner lyver", "der fare en djævel i dig, som du sidder" og mere af samme skuffe.

Til sidst var Las blevet så ophidset, så han rejste sig og ville have Just til at slås med sig. Denne var åbenbart gjort af et mere roligt stof, for han blev bare siddende og sagde: "Sid, Las Thomsen, det er dig vel undt." Til sidst blev det dog for meget og mens Just blev skældt ud for at være en "pindmand" og en "hjemføding" blev han ret håndfast af et par karle på gården fulgt ud til sin vogn, hvorefter man regnede med at have ro.

Men nej. Et kvarter efter kom Las påny ind i stuen med en lang ladt bøsse, som han lagde på langbordet foran sig, så den pegede på Just. "Nu skal du have så meget, som der er i denne, der skal fare en djævel i dig" var ordene der nu kom fra Las' mund, hvorefter han greb om bøszen, men åbenbart fumlede så meget, at Kirsten kunne nå at gribe ind og få fat inden det gik galt, "ellers havde han skot Just Mortensen uskyldigen ihjel, førend han var kommen af det sted han sad på. "Hvorefter det blev til et rigtigt slagsmål, der selvfølgelig endte med at Las Thomsen blev smidt ud og stævnet til landstinget i Viborg.

På et tidspunkt omkring ved 1645 ser det ud til at Just vil sælge sin gård, idet hans mormor Chresten Schønning meldte sig som eventuel køber. Det har dog kun været et pro forma salg der blev lagt op til, idet adelen havde forkøbsret til selvejergårde, medmindre familien selv ville overtage en sådan gård, og Chresten Schønning i Lille Binderup kunne da nok overtage hvis det skulle være. Han var herredsfoged i Års herred og hørte ikke til de mindst velbjegete. Selv kunne Just godt pludselig finde på at købe sig et hus i Løgstør, en anden gang sad han pludselig som fæster ude på Torndal, og endelig så kan vi finde ham som herredsskriver for bønderne ovre i Års herred. Som om de ikke selv havde nogle der kunne føre en smuk pen, det var der nu ikke så mange der kunne på den tid, så man kan undre sig over hvor Just havde fået lært sig den kunst. Suldrups beliggenhed ved alfarvej, gjorde at den lå ubekvemt i ufredstider, og dem var der nogle af i Just Mortensens levetid. Ved høstens tid i 1658 kom svenskerne til byen under ledelse af en oberst Aschenberg. Just havde netop færdighøstet sin jord og var ved at køre i hus, da de fremmede kom og slog sig ned for en uge.

Det blev en streng uge. Da de var væk havde de taget alt fra Just og hans familie. Kornet havde de smidt for deres heste, samtlige heste og hopper havde de taget med sig, hans fæ og kvæg havde de enten slagtet eller taget med sig. Just's formue havde de stjålet og de huse der hørte til gården var for størstedelen nedbrudt eller brændt af, og familien var blevet gennet væk af de fremmede.

Det var hårde tider, og det var jo ikke blot Just Mortensen det gik ud over, andre kunne berette tilsvarende.

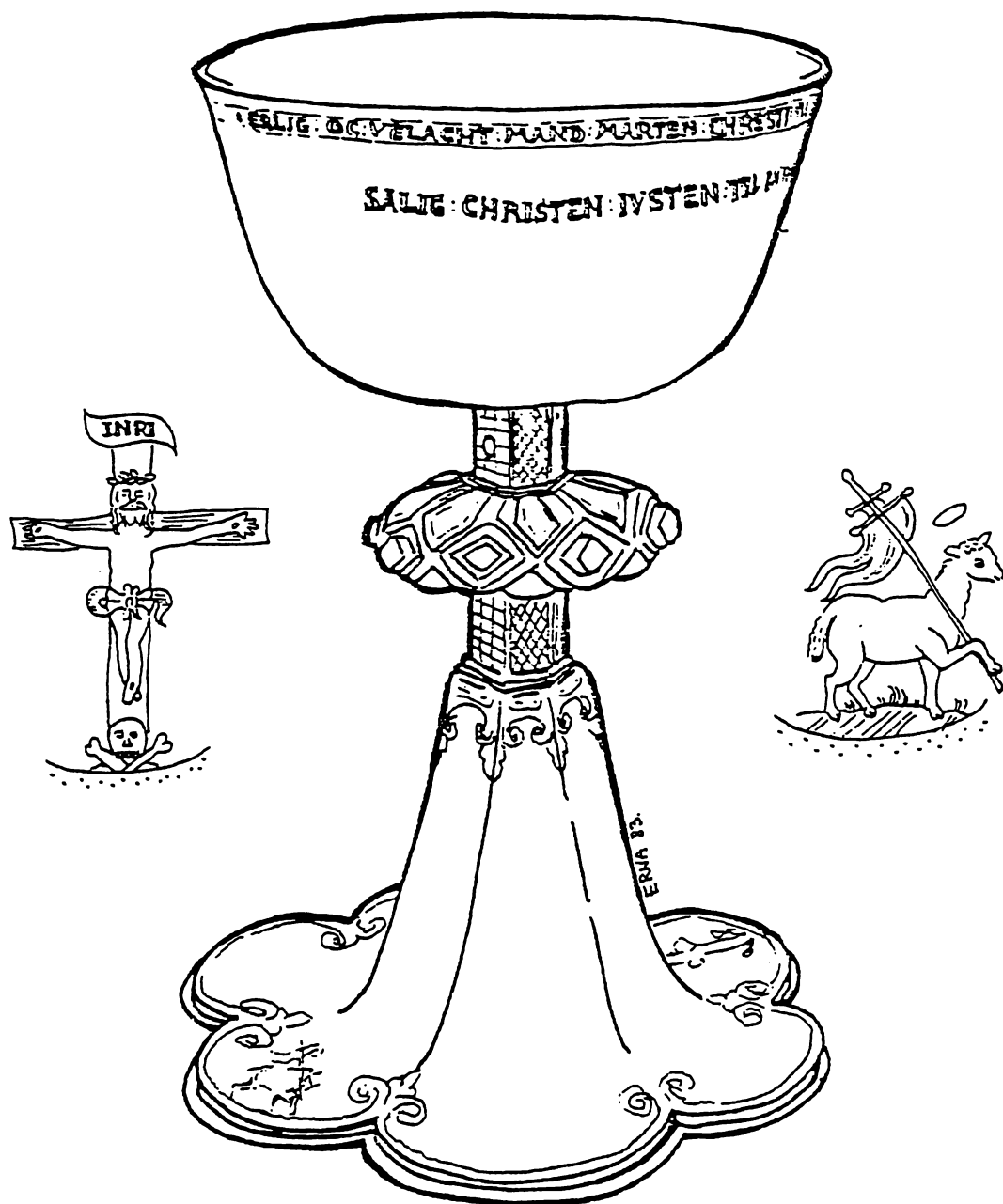
Måske var denne historie med til at knække Just, måske var han blot ved at blive gammel. I 1663 fæster han halvdelen af sin gård til sønnerne og syv år efter overtager de resten af ejendommen.

I de senere år er det småtingene vi hører om fra Just, som at han kan stævnes for skat, eller at hans tjenestepige er stukket af, eller at hans søn Peder som ellers skulle passe bedriften derhjemme, for øjeblikket bor i Nibe.

I 1682 forsøgte godsejer Levetzau på Store Restrup at få narret halvdelen af gården fra Just, idet han var kommet til at skyldte godsejeren 100 Rdl. -en ganske net sum penge, men det lykkedes nu ikke.

Just Mortensen levede dog ikke ret længe, i 1688 sad hans kone Kirsten som enke i Suldrup, men slægten blev ført videre, hans barnebarn, der bar hans navn dukker op i kirkebogen, da man begynder at føre en sådan, og gad vidst om der dog ikke på egnen endnu skulle befinde sig nogle, som vil være i stand til at føre deres aner tilbage til den gamle knabe fra Suldrup.

Poul Christensen.

På hver sin side af kalken ses de to tegninger på kalkens fod.

Inskriptionen på kalkens øverste kant:

* ERLIG OC VELACHT MAND MARTEN CHRESTENSEN
 * ERLIG OC VELACHT KVINDE MARREN CHRESTENS DATER
 * ANNO 1630

Inskriptionen derunder:

SALIG CHRISTEN TVSTEN TIL EN EVIG HVKOMMELSE

Dette er også historie

Støvring kommune får nu en sognehistorisk samling

En kreds af Øster Hornum-borgere står bag et initiativ til oprettelse af en lokalhistorisk forening for hele Støvring kommune. Stiftende generalforsamling holdes onsdag 5. september på Hjedebæk Kro.

En af »hovedmændene« er sekretariatschef Christen Andersen, Øster Hornum. Han fortæller, at man allerede har sikret sig de kommende rammer for samlingen, idet der i den kommende udbygning af Øster Hornum skole indgår et specielt rum på 150 kvadratmeter til en samling.

I forvejen har man på skolen den store oldtidssamling, som

nu afdøde Ingemann Sørensen, Øster Hornum, skabte.

— Den fremtidige samling bør dog nok koncentreres om andre emner, ikke mindst gamle billeder og dokumenter, slægtsgårdshistorie og slægts-historie, siger Christen Andersen.

Selv har Christen Andersen ved gennemgang af arkiverne for de fem kommuner, der indgik i Støvring storkommune i 1970, fundet en række dokumenter af værdi for en lokalhistorisk samling. Også en større billedsamling for Øster Hornum er klar på forhånd.

— Men vi må have hele kommunen med, siger Christen Andersen.

Den kommende forenings vigtigste arbejde bliver at formidle indsamlingen af billeder m. m. Desuden får den en væsentlig opgave i at arrangere foredrag o. l. til orientering for medlemmerne.

I forbindelse med den stiftende generalforsamling bliver der i øvrigt indlæg af to erfarne folk på det lokalhistoriske område, lærer Henry Sørensen, Øster Hornum skole, og skoleinspektør Poul Jørgen Christensen, Voistrup gamle skole. Pierre

Ovenstående indlæg i Aalborg Stiftstidende stod at læse den 30. august 1973. Dermed er så antydnet, at vores forening i år kan fejre 10 års jubilæum.

Ved den stiftende generalforsamling den 5. september var der mødt 20 interesserede op, som alle på stedet indmeldte sig i foreningen. Fremgangen var stor i begyndelsen, og har nu i årevis stabiliseret sig på et medlemstal på godt 300, hvilket må siges at være ganske godt. Det er mit indtryk, at ikke mindst vort lille skrift er med til at fastholde denne retstore medlemsskare.

Jubilæet har naturligvis givet anledning til overvejelser i bestyrelsen, og egentlig ville vi gerne have udgivet et lille bogværk, men da økonomien ikke er til det, vil vi i stedet prøve med et specialnummer af "Hanan", som vil blive noget større end ellers, ligesom det vil fremstå i et andet udstyr.

Jubilæet vil ellers blive markeret med en række udstillinger udover kommunen, og desuden vil vi kunne præstere en filmaften med levende billeder fra Støvring. Det bliver noget ud over det sædvanlige.

Dersom medlemmerne vil være med til at fejre året, vil det bedste man kan gøre være, at gå på jagt på loftet efter gamle foreningsarkivalier og gamle billeder, -og så aflevere det på arkivet. Vi skal nok passe godt på det. Vore efterkommere vil også gerne vide, hvordan vi har levet.

red.

OLDTIDSSAMLINGEN BLIVER NU KATALOGISERET.

Arkivets stolthed - samlingen af arkæologiske fund fra oldtiden - er nu ved at blive registreret og katalogiseret.

Så godt som hele samlingen er samlet af Øster Hornum egnens legendariske amatørarkæolog Alfred Ingemann Sørensen og dennes søn Martin Sørensen. Ingemann Sørensen, som døde i 1971 78 år, fandt sin første stenøkse som 8 årig, og har således præsteret at samle oldtidsager o-

ver en årrække på 70 år, hvilket den særdeles omfattende samling også vidner tydeligt om. Senere fulgte sønnen Martin i faderens fodspor, og erhvervede en meget stor viden om amatørarkæologi og et meget sikkert øje for, hvor fundene kunne gøres. Desuden lærte Martin Sørensen at lime lerkar sammen, og de mange fund af lertøj, som han og hans far gjorde, har han restaureret, så de fremstår hele og smukke i montren.

Ligesom sønnen Martin Sørensen, ønskede også hans fader, at oldtidssamlingen skulle stå på Øster Hornum skole, så den kan blive til glæde for egnens befolkning. Takket Martin Sørensens enestående hjælp, bliver vi nu i stand til at lave et omfattende katalog over samlingen. Kataloget kommer til at indeholde en kort beskrivelse af amatørarkæologernes arbejde og en tidstavle. Desuden et kort med fundstederne markeret af på og naturligvis en beskrivelse af hver enkelt ting i samlingen (navn, anvendelse, tidsalder, fundsted o.s.v.) Kataloget vil blive illustreret med fotos og tegninger.

Det er vort store håb, at katalogiseringen og især bevaringen af optegnelsen over, hvor tingene er fundet, vil gøre, at den enestående samling bliver til endnu større glæde for egnens befolkning.

erna

c0o0o0o0o0o0o0o

Henvendelse vedrørende foreningens anliggender, bladet, arkivet etc. kan til enhver tid ske til et af bestyrelsesmedlemmerne, nemlig:

Poul Christensen	tlf. 38 52 21
Arnt Johansen	37 16 09
Søren Thrysøe	38 55 04
Åge Joel Jensen	38 70 34
Kirsten Mouritsen	37 51 23
Irene Fjelsten	37 18 57
P.O.Pedersen	37 80 48

"Hanen" trykkes og udgives af Lokalhistorisk forening for Støvring kommune.

Evt. bidrag til bladet til red.: v/Poul Christensen tlf. 38 52 21.